

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šte. 11.153. Telefon 3113

Pomen vzgojiteljeve osebnosti

»Vi ste vzgojitelji mladine! Kakršni boste vi, taka bo mladina, a kakršna bo mladina, tak bo narod in njegova bodočnost.«

Kralj Peter I. učiteljem 6. avg. 1903.

Te besede so bile izrečene pred eno generacijo. Njihovo resničnost gledamo danes, 33 let pozneje, tako nekako retrospektivno iz tedanje bodočnosti.

Mladina?

»Nezadovoljni s samimi seboj, smo bili nezadovoljni z vsemi drugimi... Polni nevere in nezaupanja do vseh... Bolehali smo na usodnih, dekadentnih boleznih, na desorientiranosti, apatiji, depresiji, pesimizmu in negativizmu... Nesmotrena trošnja energija in večja ali manjša indiferentnost do skupnih stanovskih problemov, poleg ostre in krivične kritike do vsega. Nekaj nezdravega in neživljenjskega je bilo med nami...«

Brezposelnost nam je z vsemi trpkimi razočaranji in ponižujočimi izkoriščanji vzela možnost rednega in pravičnega vraščanja v človeško družbo. Razočarala nas je nad življenjem in pravico ter nam ubila ves mladostni ogenj in polet. — (»Učiteljski tovariš«, št. 10. in 11., »Iz glasu najmlajših«.)

Narod?

Gospodarsko se bori na življenje in smrt. Polagoma propada telesno in duhovno. Razkroj družine se nevdružno nadaljuje, naša dekleta zapuščajo svoje domove ter se podajajo v tujino v emigrantsko usodo, kjer morajo biti pripravljena na najskrajnejše. Iz tujine se vračajo novi brezposelni in množijo vrste nesrečnih, telesno in moralno pretresenih. Zločin najnižje vrste se množi in zajemajo sloje, ki so bili še nedavno tega v jedru zdravi in življenjsko tvorni.

Njihova vera v lastno moč in pomoč gine. Kar si je ljudstvo truda polno zgradilo na samopomožnih ustanovah in skušalo vzdržati v časovni vihri, propada in zagrinja pod svojimi ruševinami narodno samozavest.

Nikakršni smotreni pobud od nikoder.

Gospodarska kriza je povlekla v svoj vrtnice vse ostalo kulturno življenje. Ladja brez smeri in brez krmila.

Voditelji se bore proti simptomom, a ne znajo zdraviti njihovih vzrokov.

Vemo: v gospodarskih stiskah je treba modrih gospodarskih ukrepov. Vemo pa tudi, da postaja v takih časih potreba vzgoje dvakratna potreba, nujnost dobrih vzgojiteljev dvakratna nujnost.

Eden najvažnejših činiteljev, ki nosi na svojih ramenih težko nalogo, zadržati s svojim vzgledom, moralno silo in naukom nadaljnje propadanje narodnega naraščanja, je brezdomno narodno učiteljstvo.

Te naloge ne smejo prav tako nikdar izgubiti izpred oči vsi, ki so kakorkoli in kjerkoli poklicani, da čuvajo nad narodnim telesnim in duhovnim zdravjem.

Učiteljska organizacija, ki stoji nad valovanjem dnevnih političnih strasti in gleda vprašanje celokupne narodne vzgoje z višjega stališča — sub specie aeternitatis — t. j. resnično nadstrankarska in načelno samo stanovska organizacija, bo dvigala svoj svareči opomin vedno in povsod, kjer bo zapazila nevarnost ogražanja družbenih in duhovnih temeljev učiteljskega stanu, ki predstavlja v vsakem narodu najvažnejše oporišče vzgojnega dela.

Naša javnost se te ozke povezanosti med stališčem učiteljstva v narodu ter vzgojnimi možnostmi širokih ljudskih plasti žal ne zaveda v tistem obsegu in v tisti intenzivnosti, ki jo zasluži. Če bi to bilo, kako naj si potem tolmačimo pojav, da je učiteljstvo bolj kot vsak drug stan izpostavljeno nenehnim besnim napadom v listih in na javnih zborovanjih! Kako to, da se mu ne proži od nikjer in niti z mesta, ki bi bilo po zakonih dolžno v to, roka obrambe in varstva?

Če pogledamo naše časopise, moramo z grenkim občutkom ugotoviti, da se — sicer menjaje v ulici, a to z neizprosno doslednostjo — postavlja proti nam v pozo strogih tožilec, lasteč si istočasno tudi avtoritativno sodbo o našem delu in življenju. Napadi se sicer vrste menjaje, zamen pa čakamo, da bi prišla kedaj na vrsto tudi njihova priznanja. Ali ne govori to dejstvo celih knjig?

Od kje naj jemlje učiteljstvo oni slavni pedagoški optimizem, vero in pravico, »ki končno le triumfirajo«, v vse to nujno potrebne revizije, brez katerih naj ne prestopi nikoli niti šolskega niti javnih vzgojiteljskih, če pa čuti to Dobroto in Pravico edinole, kadar vihte ljudski demagogi v njunem imenu pasji bič nad njegovim hrbtom?

»Kakršni boste vi, taki bodo mladina, narod in njegova bodočnost!«

Kakšni smo mi?

Vedno obsojani, nikdar pohvaljeni; vedno tepeni, nikdar karesirani; vedno dolžniki, nikdar upniki; vedno redovi, nikdar voditelji; vedno prvi pri delu, nikdar pri plačilu.

Tako vzgaja naša javnost vzgojitelje svoje mladine.

Kot mora nas tlačiti ta narodna kulturna vest, to javno mnenje, ta pravica z zaprtimi očmi.

S to moro v srcu prestopamo dan za dnem prag učilnic stotisočev narodnega naraščanja.

Ivanu Dimniku v slovo

Ne stare vihar in rja ne sne,
kar bolest je skovala...

Ose se zaganjajo najrajši v drevo, ki rodi najboljši sad. Od nekdanj je bilo tako! Čim bolj se drevo razvija, čim lepše cvete in čim boljši sad obeta, tem več je strupenih os, ki ga obkrožajo. In čim bolj se bliža zret lastnega truda, tem bolj se zagrižejo vanj.

Odkar je naše drevo poginilo korenine, odkar se je z lastno močjo začelo samostojno razvijati, šumi okrog njega, breč in histrično grize. Boleče so bile rane kakšenkrat, boleče in skeleče, tudi krvavele so, ali drevo ni izkrevavelo! Rane so se sproti zacelile in v brazgotinah je bilo drevo še odpornejše, kajti do življenjskega soka niso segla strupena žela.

Živo in zdravo je naše drevo prišlo v današnje dni iz hlapevske dobe konkrdata, polne poniževanja in odvisnosti, preko Lampetovih časov, ko se je delil kruh po dvojni morali.

Prekaljeno, v teh dobah težkih preizkušenj je naše drevo izšlo iz raznih borb in viharjev polno volje do življenja. Zato bi mor-

Kako naj govorimo o vseobsegajoči ljubezni, ko se nam samim vsak dan reži nasproti grimasa sovraštva? Kako naj učimo odpuščanja, če ga sami nismo deležni? Kako naj damo nedolžnim srcem čutiti toploto do-brote, če se nam samim nikdar ne pokaže?

Takj smo mi — po zaslugi vseh, ki mislijo, da smejo govoriti v narodnem imenu!

da ne bilo prav, ko bi teh dob ne bilo, zakaj kako naj bi drugače spoznal lastno vrednost in kako naj bi drugače vedeli, da se nam ni batj bodočnosti? Kristov nauk poštenja, enakopravnosti in ljubezni do bližnjega se je razlil med človeštvo mimo arep in skozi tesne okove. Ali končno je le zmagal! Kajti brez žrtve ni zmage!

Vsaka rana je boleča! Ali vsaka rana tudi kuje značaje, uravnava hrbtenice in onemogoča pomehkuženje.

Naša borba, borba za samostojnost in za sebi vreden prostor na tem svetu ni od večraj. Segi daleč nazaj in je bila vedno ostra. Zato je ustvarila trdne in preizkušene borce, katerih vrste se večajo iz dneva v dan. Iz dneva v dan jih skupna bolest druži v enotno voljo in vodi proti skupnemu cilju.

In tako bo prišlo, kar mora priti: Prišel bo dan, ko bo borec skupna bolest tako skovala in tako v trdno jeklo prekalila, da ne bodo ose več ose, ampak muhe enodnevne, ki jih preženeš s prezirnim zamahom roke.

To Tebi, Ivan Dimnik, na pot!

-bič-

Javno pismo gospodu Rudolfu Pevcu narodnemu poslancu gornjegrajskega sreza

Gospod narodni poslanec!

Z ozirom na Vašo kulturo, kakor ste jo pokazali pri tem svojem javnem ocenjevanju učiteljskega stanu dne 23. septembra t. l. v Mozirju, ne pričakujemo in niti ne reflektiramo, da bi dali učiteljstvu javno zadoščenje. Tako blatenje učiteljstva ne more doseči. Vprašamo pa Vas javno:

Ali se zavedate, gospod narodni poslanec, tudi vse odgovornosti, ki pada na Vas radi tega sramotnega učiteljstva in tega hujškanja proti njemu?

In, ali smatrate gospod narodni poslanec, za možno in častno, da tako sramotite učiteljstvo in hujškate proti njemu, ko veste, da Vas štiti imuniteta, ki jo uživata kot narodni poslanec?

Blagovoli, prosimo, dati odgovor vsaj na ti dve vprašanji.

Tujoslovensko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, dne 19. oktobra 1936.

Predsednik:
Ivan Dimnik.

Tajnik:
Metod Kumelj.

Ne pozabimo brezposelnih! Naš glas

Kako omejiti strahotne in nevzdržne moralne in materialne vplive brezdelja in neusidranosti na brezposelne? Kako jim omogočiti čim koristnejšo izrabo neprostovoljnih počitnic in prisiljenega brezdelja? Kako dočakati konec krize in brezposelnosti, s čim manjšimi žrtvami?

To so najaktualnejši problemi, s katerimi bi se — v interesu svoje bodočnosti — morala baviti sodobna družba. Vendar manjka dovolj resne volje za rešitev teh problemov in za energično likvidacijo brezposelnosti do-raščajoče generacije. Zato ni čudno, da brezposelnost vedno bolj narašča, in da se brezposelnih polasča obup in razočaranje nad vsem.

Mednarodna statistika brezposelnih.

V januarju 1935. je Mednarodni urad za delo v Zenevi posvetil svoje mednarodno zasjedanje problemu brezposelnosti vsega sveta. Ugotovitve so bile nad vse porazne. Iz mednarodne statistike je razvidno, da je preko 12.000.000 mladine brezposelnih. Po izjavah uradnikov-statističarjev pa so te številke mnogo premajhne, ker so podatki nekaterih držav o brezposelnosti zelo pomanjknjivi. Razen tega vstopajo vsako leto v vrste brezposelnih novi milijoni doraščajoče mladine. Redke izjeme pa so oni posamezniki, ki dobe po nekajletni brezposelnosti stalno in sigurno eksistenčno zaposlitev.

Materialna in moralna škoda brezposelnosti.

Ali se zavedate, koliko razočaranega mladostnega idealizma je v teh milijonih? Koliko mladih, idealnih sil je ponižanih, osramočenih

in stritih? Koliko trpkih spoznanj in socialnih krivic je ubilo mladostni zalet tem 12 milijonom? Ali se zavedate, koliko materialne in koliko več še moralne škode je povzročila brezposelnost nad 12 milijonov mladine, ki živi že leta in leta zapostavljena in izkoriščevana, v bedi, nestalnosti in neusidranosti?

Vsi smo zaposleni preveč s svojimi osebnimi problemi. Vsi mislimo preveč samo na se. Zato nimamo časa in ne dovolj resne volje, da bi se bavili s problemi brezposelnosti. To ni samo zločin, to je napaka, dalekosežna napaka, ki se lahko v bodočnosti maščuje. Zato posvetimo več pozornosti naši brezposelni mladini!

Brezposelnost pri nas.

Koliko je v naši državi brezposelne mladine — ne vemo. V evidenci vodimo samo brezposelne učiteljske abituriente, ki so z ozirom na kvantiteto brezposelnosti med inteligentnimi stanovi na prvem in vodilnem mestu. V vsej državi je skoraj 2000 brezposelnih učiteljskih abiturientov in dobra tretjina od teh jih odpade samo na dravsko banovino. Kakor je iz naših statistik razvidno, so to večinoma otroci iz kmečkih, delavskih, obrtniških in nižjih uradniških družin, to je onih, ki jih je današnja gospodarska kriza najbolj zadela in ki komaj in komaj z vso težavo vzdržujejo doštudirane otroke. Zato živijo ti naši brezposelni tovariši večinoma v skrajnem pomanjkanju vsakdanjega kruha in v vedni negotovosti za jutrišnji dan. Še huje je v družinah, v katerih je več brezposelnih absolventov, ki čakajo že po več let na zaposlitev in zaslužek.

VSEBINA:

Pomen vzgojiteljeve osebnosti. Ivanu Dimniku v slovo. Javno pismo gospodu Rudolfu Pevcu. Ne pozabimo brezposelnih. Poslovilj smo se z vzklikom na svidenje! Fran Gabršček 80-letnik. Slovesna otvoritev šole v Topolšici. Lepo priznanje. Naša vas. Resolucija brezposelnih učiteljskih abiturientov. LISTEK: Čudne sanje. — Krizantema na grob tovarišici Mariji Klavsovi. — Pisma mlademu tovarišu. Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Iz izvršnega odbora. — Iz društev. — Novosti na knjižnem trgu.

Moralna škoda brezposelnosti je obupna!

Zavedati pa se moramo tudi dejstva, da za mlade tovariše pomenja brezposelnost mnogo več kot samo pomanjkanje kruha. Mladina se le ob delu dviga in vzgaja v koristne državljane, zmogne voditelje naroda in pozitivne kulturne delavce. Zato problem brezposelnosti nima le materialne plati, nego tudi moralno, ki je veliko važnejša in odločujoča. Mladi tovariši, ki so prisiljeni k brezdelju in postopanju, so izpostavljeni velikim moralnim nevarnostim. Ginevajo jim sposobnosti in nujno potrebni idealizem za izvrševanje napornih poklicnih dolžnosti. Zavedati se, da so izrinjeni iz človeške družbe, prazno nekoristno životarjenje, polno razočaranj in neuspehov in s tem v zvezi čut nekoristnosti, nepotrebnosti in manjvrednosti jim bijejo dan za dnem v obraz ter jih vedno bolj razjedajo in uničujejo. Poleg tega pa brez prestanka stalna negotovost, stalna nesigurnost, nikjer nobenih znakov za zboljšanje položaja v bližnji bodočnosti. In kako naj ti brezposelni tovariši še — upajo?

Pomoč je nujna!

Dolžnost naših sreskih društev, dolžnost sekcije je, da povečajo skrb za zaposlitev brezposelnih. Zborovanja članstva in seje predsednikov naj posvetijo temu problemu večjo pozornost. Ponovno je treba storiti energično vse potrebne korake, da se reši ta problem. Korist bo dvojna, zaposleni bodo najmlajši in razbremenjeni z delom že zaposleni, posebno po-podeželskih šolah.

Nujno je, da Odseka brezposelnih učiteljskih abiturientov v Ljubljani in Mariboru še bolj poživita svoje delo. Ljubljansko Ped. društvo in mariborska Ped. centrala naj omogočita tem brezposelnim tovarišem s primernimi ugodnostmi in tečajji možnost nadaljnega strokovnega spopolnjevanja. Vsa sreska učiteljska društva izven gornjih kulturnih centrov naj zberejo brezposelne tovariše na področju svojih društev v posebne krožke, naj jim stavijo na razpolago nekaj številč »Učiteljskega tovariša«, »Popotnika« ter svojo knjižnico.

Vabite brezposelne tovariše na zborovanja, ekskurzije in ostale prireditve. Dajte jim priliko in možnost, da se v naših vrstah uveljavljajo, da stvorijo z nami eno občestvo, da se ne bodo čutili zapostavljene. Korist bo obojestranska. V naše vrste bo prišlo več novega življenja. Brezposelni tovariši se bodo poglobili v stanovske probleme. Vzgojili si bomo nove stanovske delavce in borce za zboljšanje naših razmer.

V skupnosti, v enotnem nastopu je moč!

Ne bodimo preveč presenečeni in razočarani, če se brezposelni ne bodo takoj in polnoštevilno odzvali našemu pozivu. Kdor se bo poglubil v njihov položaj, bo njihov apatičnost prav dobro razumel. Zato je treba večkratnih stikov, tovariških razgovorov, da vzbudimo interes in dobimo zaupanje.

Časovna nujnost zahteva močno, enotno organizacijo, skupen nastop vseh prizadetih. Kmalu bo zmagoval pri vseh spoznanje in zavest, da se posameznik izgubi v borbi za obstanek ter da se prav lahko utone v obupu in malodušju današnjega malomeščanskega ozračja, dočim lahko stoteri in tisoči združeni kljubujejo vsem neprilikam kot trdna skala.

Brezposelni tovariši se naj počutijo domače in prijetno v naših vrstah. Sami naj dajo iniciativo za široke akcije radi zaščite njihovih interesov, za takojšnjo namestitvev socialno najpotrebnejših. Sami naj vrše tudi stalno kontrolo radi preprečitve socialno krivičnih namestitev zgolj po protekciji.

Naše skupno delo bo okrepilo in poglobilo zavest skupnosti pri nas vseh. Kajti le naša skupnost bo lahko koristila zavednejši narodno-kulturni in močnejši državni skupnosti ter gradila nam vsem boljšo bodočnost.

X.